

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เราอยู่ในโลกความเป็นจริง ถ้าโลกความจริงเป็นแบบนี้ ครอบครัวใหม่มันก็มีความอบอุ่นในครอบครัว คนในครอบครัวเรามีความมั่นคง นี่โลกแห่งความเป็นจริง แต่โลกแห่งความเป็นจริงเป็นโลกสมมุติ ถ้าโลกสมมุติ ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อความเป็นจริงใจ เราแสวงหาความจริงกันนะ ที่มา เราค้นคว้าจะหาความจริง แล้วความจริงมันอยู่ที่ไหน ถ้าความจริงมันอยู่ที่ไหนนะ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ชาติจะเกิดขึ้นมาได้เพราะชุมชนรวมขึ้นมาเป็นชาติ ถ้ามีศาสนาหล่อหลอม ศาสนาทำให้สัจจะความจริงขึ้นมา พระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครอง ความปกครองอันนี้ ถ้าเรามองแล้วความเป็นความจริงขึ้นมาเราก็มองไปที่ศาสนา ใครจะนับถือลัทธิศาสนาใดก็ตามทำตามความเชื่อของตน ตามความเชื่อของตนนะ

ในรัฐธรรมนูญบอกว่า เรามีสิทธิการนับถือศาสนา เป็นสิทธิ์พื้นฐานของมนุษย์ เราจะไม่ดูหมิ่นดูแคลนกัน เราจะไม่ดูหมิ่นดูแคลนความเชื่อของคนอื่น เขามีความเชื่ออย่างไรเป็นความเชื่อของเขา ถ้าความเชื่อของเขา ลัทธิศาสนาทุกคนก็ว่าสอนให้เป็นคนดี เป็นคนดีใจ แต่ความเป็นคนดี คนดี ดีในลัทธิศาสนานั้น

แต่ถ้าศาสนาพุทธเรา ศาสนาพุทธเราศาสนาแห่งความเป็นจริง ความเป็นจริงที่ไหน ความ เป็นจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ คำว่า “เป็นพระอรหันต์” ทุกคนซึ้งใจ ทุกคนมีความเลื่อมใส เพราะเจ้าลัทธิศาสนาต่างๆ ในสมัยพุทธกาลมี มหาศาล มันก็มีการโต้ตอบกันด้วยสังขธรรม ด้วยสังขธรรมความจริงๆ ความจริงมันเป็นความจริง เราก็มาแสวงหาความจริงกัน ถ้าแสวงหาความจริงกัน ความจริงของเราด้วยวุฒิภาวะของหัวใจ ด้วยวุฒิภาวะของหัวใจใครมีความมั่นคงมากน้อยขนาดไหน เขามีความเชื่อใจ คุณ คนที่อ่อนไหว ความเชื่อง่าย คนที่มีหลักมีเกณฑ์เขาไม่เชื่อสิ่งใดง่ายๆ

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาถึงที่สุดนะ เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้ว กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อเลย ศรัทธาความเชื่อๆ สิ่งที่เป็นความเชื่อ ความเชื่อ ความเชื่อมันเป็น

ห้วงจรทำให้เรามั่นคงในลัทธิศาสนาใด แล้วเราจะมีการค้นคว้าๆ ของเราไป การค้นคว้าคือ การประพฤติปฏิบัติใจ ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา การกระทำที่มันเกิดขึ้นมาจากความเป็นจริงนะ ถ้าความเป็นจริง ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เวลาพระสารีบุตรปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ แล้วบอกเลย ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนั่งนะ พระไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า พระสารีบุตรบอกไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิมนต์พระสารีบุตรมา “สารีบุตร เธอพูดอย่างนั้นจริงๆ หรือ”

จริงพระเจ้าค่ะ แต่ฟังก่อนนะ แต่ฟังก่อนว่า แต่เดิมมีความเชื่อมั่นมาก มีความเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา ไปเที่ยวแบบลูกเศรษฐี เขามีงาน มหรสพสมโภชที่ไหน เขาก็ไปเที่ยวไปเล่นสนุก มันมีความสุขของมัน แต่เวลามันเบื่อหน่าย ขึ้นมามีแต่ความทุกข์ความยากเขาลนหัวใจ สัญญากันว่าจะหาทางออกๆ ไปศึกษากับสัญชัย สัญชัยก็สอน “นั่นไม่ใช่ๆ” มันก็มีแต่ความทุกข์ความยากในใจมาทั้งนั้นนะ เพราะมันสงสัย มันยังค้นคว้า มันยังประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันยังสะเทือนใจใจ แต่พอมาเจอพระอัสสชิ เห็นพระอัสสชิสำรวจมรรควางอย่างนั้นนะ “ใครเป็นศาสดาของเธอ ขอให้บอกหน่อย”

บอกว่า “เราเพิ่งบวชใหม่ เราบอกไม่ได้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ต้องไปดับที่เหตุทั้งนั้นนะ”

ด้วยปัญญาของเขายกขึ้นมาแล้วกิเลสมันขาดสิ้นไป กิเลสขาดสิ้นไป สิ่งที่เป็น สักกายทิฐิความเห็นผิดสิ้นไป พอสิ้นไป แสวงหาๆ ไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนที่ประพฤติปฏิบัติอยู่นะ คนเราทำหน้าที่การงาน เราตะเกียกตะกายอยู่นี้ ต้องการคนช่วยเหลือไหม เรามีคบอดแปดด้านเลย เราต้องการคนชักนำไหม เวลาเรามีความสงสัยในหัวใจ เราต้องมีคนชี้แนะเราหรือเปล่า มันต้องการทั้งนั้นนะ

บอกว่าเดี๋ยวนี้ไม่เชื่อ เออ! ไม่เชื่อ แต่ก่อนนั้นเชื่อ แต่ก่อนนั้นชวนขวยมาเต็มทีๆ แต่เวลา เป็นความจริงแล้ว ความเชื่อมั่นไม่ใช่ความจริง ถ้าความเชื่อ พอความจริงที่มันเกิดขึ้นในใจของ พระสารีบุตร เวลามันเกิดขึ้นในใจของพระสารีบุตรมันเป็นความจริงขึ้นมาแล้วไม่เชื่อ เพราะมันเป็นจริงกลางหัวใจนั้น ไม่เชื่อสิ่งใดทั้งสิ้นเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ไซ้ ความจริงเป็นแบบนั้น

ผู้ที่หาความจริงถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้วมันไม่มีปัญหาใดๆ ทั้งสิ้นถ้าเป็นความจริงนะ ถ้าไม่
เป็นความจริง อย่างเรา วุฒิภาวะของเรา เราก็แสวงหาของเรา ขอให้มีความเชื่อเถิด ถ้าไม่มีความ
เชื่อ คุณก็ คนที่ไม่มีความเชื่อคัดค้านไปหมดเลย พอคัดค้านไปหมดเลย แล้วก็พาชีวิตไปตามทิฐิ
มานะของตน พอไปตามทิฐิมานะของตน ถ้ามีศรัทธาความเชื่อในพระพระพุทธศาสนา พระ
พุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นพระรัตนตรัย เป็นที่พึ่งของเรา เป็นแก้วสารพัดนึกนะ ถ้าเรามีความ
มั่นคงในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นพุทธมามกะ มันจะมีการศึกษา ถ้าการศึกษา
การศึกษาแล้วมันก็มีมุมมองความเห็นของคนไซ้ใหม่ ถ้ามีความเห็นของคน จะเอาหลักเกณฑ์ๆ
ถ้าเอาความจริงๆ ความจริงมันก็ต้องมีศีล เวลาคิดของเรา คิดไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้ลักของ
กัน ไม่ให้ทำร้ายกัน ไม่ต่อเสียดใครทั้งสิ้น ความจริงของศีลใจ ถ้าคิดเป็นความจริง สิ่งที่เป็น
ความจริงเราแสวงหาความจริงกันอยู่นะ ถ้าความจริงของศีล นี้มนุษย์สมบัติ ถ้าใครมีศีล ๕
สมบูรณ์โดยการรักษามา มนุษย์สมบัติเพราะมีความสมบูรณ์อย่างนี้ถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ใจ แล้ว
พอเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มนุษย์ที่มีอายุยืน มนุษย์ที่ประสบความสำเร็จ เขาได้เสียดสถานะ
ของเขา เขาได้ดูแลคุ้มครอง ชีวิตเขาไม่สั้นไป คนเราเกิดมาชีวิตสั้น อุบัติเหตุต่างๆ มันมีที่ไปที่ไป
ทั้งนั้นนะ เราทำอะไรไว้ เราทำสิ่งใดไว้ พอถึงที่สุดแล้วสิ่งนั้นมันต้องตอบสนองมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อกรรมใด กรรมการกระทำใด เราทำอะไรมา เราทำ
คุณงามความดีมา เราสะสมแต่คุณงามความดี ความดีอันนั้นมันจะทำจิตใจนี้มันคง ทำให้จิตใจนี้
ไม่วอกแวกอวอเว ถ้าไม่วอกแวกอวอเว ในศีล ห้ามเบียดเบียน ห้ามกระทำทั้งสิ้น ห้ามทั้งหมดเลย
แล้วไม่เบียดเบียน เราก็รักษาศีล ถ้ามีศีลของเรา เราทำความสงบใจเข้ามา

เรามาแสวงหาความจริง แสวงหาความจริงนะ ถ้าแสวงหาความจริง ความจริงใน
วัฒนธรรม ความจริงในปฏุชน กัลยาณปฏุชน กัลยาณปฏุชนมันดูแลหัวใจของเราให้ดี รูป รส
กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมัน เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันเป็นที่บ่วง เป็นทั้งสิ่งล่อ สิ่งล่อให้จิตใจ
นี้ไขว้เขว เป็นพวงดอกไม้แห่งมารมันล่อลวงให้เราไป เวลาล่อลวงไป เรามีความเชื่อ มันมัดคอ
เลย นี่เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มันรัดคออยู่อย่างนั้นนะ แล้วมันทำความสงบ
ของใจลงไม่ได้ แสวงหาความจริงๆ ก็ความจริงในการประพฤติปฏิบัติ ความจริง เห็นไหม
เพราะอะไร เพราะศีลที่ละเอียดแล้วมันเป็นอริศีล อริศีล มโนกรรม ความคิดผิดคิดถูกนั้นแหละ

ความคิดของคนนั้นนะ ความคิดสำคัญคนนั้นนะ นั้นนะตัวร้าย ถ้ามันตัวร้ายอยู่ที่นั่นมันทำความสงบของใจไม่ได้ขึ้นมา ถ้ามันมีความสงบของใจเข้าไป

เวลาในช่วงของศีล ความจริงในศีลในธรรม เวลาเข้าสู่สังฆกรรมนะ พอจิตมันสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาปัญญา การรู้แจ้ง มันจะเชือดเดือนกันด้วยปัญญา ปัญญาที่มีศีล มีสมาธิรองรับ มันเกิดปัญญา เกิดภาวนามยปัญญา เวลาเกิดภาวนามยปัญญามันสำรอกมันกาย เวลาถึงที่สุดถ้ามันพิจารณาของมันนะ มันชำระล้าง มันฆ่า

การฆ่า การทำลายในระดับของพระพุทธศาสนานี้ห้ามหมดนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราจะไม่จองเวรจองกรรม เราจะไม่บาดหมางกับใครทั้งสิ้น สิ่งที่มีบาดหมางมันเป็นกรรมเก่า มันเป็นทัศนคติที่มันไฟท์กันมา มันขัดแย้งกันมา เราให้อภัย เราพยายามจะทำความรุ่มร่ามเย็นในสังคม ในชีวิต ในความดำเนินชีวิตของเรา แต่เวลาขึ้นของธรรม ความจริงของธรรม ถ้าไม่มีการฆ่า สิ่งที่ว่าฆ่ากิเลสๆ การฆ่า การทำลายอันนั้นในระดับของธรรม ถ้าระดับของธรรม การฆ่า การทำลายนั้น พระสารีบุตรถ้าไม่ได้พิจารณา ถ้าไม่สำรอกชำระล้างกิเลส ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรงไหน แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทะนุถนอมมากนะ ประารถนามารือสัตว์ขนสัตว์ ด้วยอนุปปพิทถา ผู้ที่ยังไม่รู้ ที่ยังไม่เข้าใจ ให้ความเสียสละของเขา ให้ความทำทานของเขา ให้ความอยู่ในสังคมด้วยความรุ่มร่ามเย็นเป็นสุขใจ กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมหอมทวนลมใจ ถ้าเราทำคุณงามความดี ความดีอันนั้นจะคุ้มครองเราไป สุจริตธรรมจะคุ้มครองเราไป

เราทำความจริงๆ ความจริงมันคุ้มครองเรานะ ความจริงคุ้มครองดูแลนะ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครองนะ สิ่งคุ้มครองก็คือการกระทำของเรา คือบุญกุศลของเรา มันจะคุ้มครองเราไป ถ้าคุ้มครองเรา เราไม่เบียดเบียนกัน เราไม่ทำลายกันทั้งสิ้นไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสอนอย่างนั้น แต่เวลาพิจารณาไป เวลาเรื่องของธรรมๆ การฆ่ากิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก การฆ่ากิเลส การทำลายกิเลสองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญ

เว้นไว้แต่การฆ่ากิเลส แล้วฆ่ากิเลสมันเป็นอย่างไรล่ะ การฆ่ากิเลสมันไม่กระทบกระเทือนใครนะ การฆ่ากิเลสกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานในใจของคนนะ ใครได้ฆ่าได้ทำลายมันนะ

มันยิ่งประเสริฐ มันยิ่งผ่องแผ้ว ยิ่งฆ่ายิ่งเจริญงอกงาม ยิ่งฆ่ายิ่งมีความมหัศจรรย์ การฆ่าอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญ แต่สรรเสริญ สรรเสริญแต่ผู้รู้จริง ผู้รู้จริงที่กระทำจริงที่ทำจากภายในมันทำอย่างนั้นนะ การฆ่า การทำลาย ยถาภูตัง ฆ่ามัน เกิดญาณทัสสนะรู้ว่า มันตายแล้ว ถ้ามันตายแล้วมันจะไม่ฟื้นกลับมาอีกไง ถ้ามันไม่ฟื้นกลับมาอีก สิ่งที่ไม่ฟื้นกลับมาอีกมันเป็นสัจจะ เป็นความจริง เป็นอกุปปธรรมๆ

สิ่งนี้ โลกนี้เป็นกุปปธรรม สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา เป็นกุปปธรรม มันแปรปรวน มันเป็นธรรมชาติ อกุปปธรรม ฐานะที่มันจะเปลี่ยนแปลง ฐานะๆ การฐานะมันมีตัวตนใหม่

เขาบอก นี่ไง พูดถึงว่า ถ้านิพพานเป็นนิพพานแล้วมันคับแคบ มันเป็นขันธ์ เขาคิดว่ามันเป็นรูปไป รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณไป นี่มันมุมมองในทัศนคติของโลก มองในโลก มองในทางวิชาการไป เขายังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติของเขา ถ้าเขาประพฤติปฏิบัติของเขา มันเป็นรูปไปได้อย่างไร ก็มันเป็นรูปไป รูปก็แค่สมาธิ ถ้าสมาธิ จิตตั้งมันนั่นแหละคือรูป จิตตั้งมันคือตัวตนของเรา ความเป็นตัวตนของเรา เพราะเป็นตัวตนของเรา เขาบอกมันจะคับแคบ เพราะทิวฐิฐานะของตมันมี ทิวฐิฐานะของตมัน ถ้าระดับของธรรม ระดับของธรรมที่คนไม่เคยเห็น แม้แต่ภวานาไม่เป็นก็ไม่วู้จักมัน คนที่ไม่เคยเห็น ไม่เคยได้จับต้องมันจะรู้จักได้อย่างไร เวลาศึกษามันได้แต่ชื่อมาเท่านั้นนะ นั่นคือชื่อของมัน จำชื่อมันมาๆ แล้วพอจำชื่อมันมา เวลาฝ่ายปริยัติ เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอก สมมุติมันมีเท่านี้ สมมุติมันมีเท่านี้ ภาษามันมีเท่านี้ ความรู้สึกเรามันอยากจะทำออกมาอีกมหาศาล มันมหัศจรรย์มากเลย แต่มันผ่านภาษา ภาษามันบีบคั้นมา ภาษา มันบีบให้พูดได้เท่านี้ไง แต่ไอ้คนที่ได้ภาษามากก็เอาภาษานั้นมาตีความว่าภาษามันเป็นอย่างนี้ไง ภาษาเป็นอย่างนี้มันก็เข้าใจว่ามันได้แค่นี้ไง มันก็เลยบอกว่ามันคับแคบ มันคับแคบ

มันคับแคบที่ไหน เวลาพิจารณาขึ้นไป สังโยชนันนะ สังโยชนัน ๑๐ เรารู้เสมอเขา สำคัญตมันว่าเสมอเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา เสมอกันนะ เราสูงกว่าเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา สำคัญว่าเสมอเขา เราต่ำกว่าเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา สำคัญว่าเสมอเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา ความสำคัญตมัน ๕ มันได้ทำลายไปแล้วมันมาคับแคบตรงไหน เวลาการประพฤติปฏิบัติระหว่างพิจารณาไป เขาไม่วู้ตรงนี้ เขาไม่วู้เห็นตรงนี้ไง พอไม่เห็นตรงนี้ มันก็พูดทางวิชาการ มันก็พูดเท่านั้น แล้วพูดทางวิชาการมันผุดออกไปไม่ได้ไง ภาษากฎหมาย ภาษา กฎหมายมันก็ได้แค่นั้นนะ มันจะขยาย เพราะกฎหมายถ้าจะยกเว้นก็ต้องยกเลิกกฎหมาย ออกกฎหมายใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบัญญัติไว้ในธรรมและวินัย เราศึกษาธรรมวินัยมาแล้วบอกว่ามันคับแคบ เพราะเขาเข้าใจว่านิพพานคือนิพพานก็คือตัวตน

นิพพานคือนิพพานใจ

เขาบอกว่า ถ้านิพพานจะถูกต้อง นิพพานต้องเป็นสักแต่ว่า

สักแต่นั้นคือตัวตน เพราะสักแต่ว่ามันมีผู้รู้สักแต่ว่าใจ แต่นิพพานคือนิพพาน ก็นิพพาน ประสาเราว่ามันไม่ต้องพูด มันเป็นของเราเอง มันไม่มีใครอะไรทั้งสิ้น มันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น แต่มันเป็นภาษาสมมุติใจ สมมุติให้พูด สมมุติมันก็พูดแค่สมมุติเท่านั้นแหละ แต่มันไม่สืบทอดไปทั้งสิ้น มันไม่มีอะไรสืบทอดไปทั้งสิ้น นี่พูดถึงความจริงใจ ความจริงระดับของใคร

เรามาแสวงหาความจริงกันนะ ถ้าแสวงหาความจริง หลวงตาท่านพูดประจำเวลาพวกเราออกไปทำงานให้ท่าน คำว่า “ต่อสู้อะไร” ท่านบอกคำว่า สู้กัน พยายามปะทะกัน นั่นมันเป็นการกระทบกระเทือนกันแล้วนะ ท่านรับไม่ได้เลย ท่านรับไม่ได้ ถ้าจิตใจมันพ้นออกไปแล้วนะ มันจะมีเมตตาธรรม เมตตาธรรมคำจูนโลก เมตตาในธรรมของท่านใจ แล้วสิ่งนี้มันพูดไว้ให้เป็นประโยชน์กับศาสนา ให้เป็นประโยชน์กับนักปฏิบัติ ถ้าประโยชน์กับนักปฏิบัติ นั่นคือเป้าหมาย แต่ถ้าคนไม่มีวุฒิภาวะมันก็จะเริ่มต้นว่าเอาเป้าหมายนั้นมาเป็นจุดเริ่มต้นใจ เริ่มต้นจากที่เราฟังชาน เราทุกข์เรายาก ถ้าทำสมาธิเข้ามาก็มันใจตัวตน แล้วแค่นั้นแหละ แล้วมันไปไหนไม่ได้แล้ว แต่ไม่ได้บอกกระบวนการของมัน

กระบวนการของมันนะ มรรค ๔ ผล ๔ บุคคล ๔ คู่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล กระบวนการของมัน มันยิ่งพัฒนาขึ้นไป สติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา แล้วเป็นปัญญาอัตโนมัติ ปัญญาที่มันมหาศาลขึ้นมา กระบวนการของมันอีกมหาศาลเลย กระบวนการของมันที่กระทำมาแล้วมันถึงมารู้แจ้งใจ พอรู้แจ้งขึ้นมา คุณติ พระสารีบุตร เธอไม่เชื่อเราหรือ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อใครทั้งสิ้น มาเชื่อปัดจัดตั้ง เชื่อสันทิฎฐิโก มันเป็นความจริงอันนั้น แต่ความจริงอันนั้นมันจะเกิดจากการกระทำของเราละ

นี่พูดถึงว่า เรามาแสวงหาความจริงนะ แต่มันเป็นความจริง ก็ศึกษามาแล้ว ศึกษามาแล้ว ให้เป็นภาคปริยัติ เราจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติเป็นความจริงขึ้นมา ความจริงเป็นขั้นเป็นตอนนะ ทำสมาธิไม่ได้ก็ไม่ต้องรู้จักสมาธิเป็นแบบใด

ครูบาอาจารย์ของเราเสร้านะ ท่านพูด เราฟังแล้วเราก็สะท้อนใจ เดี่ยวนี้พระรายนะ นักปฏิบัติเราสมาธิยังทำกันไม่เป็น ถ้าสมาธิยังทำกันไม่เป็นคือจุดเริ่มต้นไม่เป็น เหมือนนักกีฬาไม่มีสิทธิแข่งขัน เราไม่มีสิทธิได้แข่งขันเลย มันต้องมีรอบคัดเลือก คัดเลือกเข้าไปสู่สิทธิในการแข่งขันกีฬานั้น จิตของเราก็เหมือนกัน จิตของเรา เราทำความสงบของใจไม่ได้เลย เราไม่มีสิทธิจะเข้าไปสู่สังฆกรรมอันนั้นได้เลย เราก็คลุกคลีอยู่กับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก สัญญาอารมณ์ของเราที่มันเก่าๆ มันก็เผาผลาญอยู่อย่างนั้นนะ เราไม่มีสิทธิสิ่งใดๆ เลยนะ นี่เวลาท่านพูดแล้วสะท้อนใจมาก เพราะท่านพูดอย่างนี้ ก็หมายความว่าอย่างที่เราพูดนี้ เดี่ยวนี้พระยังทำสมาธิกันไม่ได้ แล้วถ้าทำสมาธิไม่ได้ คำว่า “ทำสมาธิไม่ได้” มันก็จุดเริ่มต้นก็ไม่ได้แล้ว จุดเริ่มต้นนะ สิทธิในการที่จะแสวงหา สิทธิในการค้นคว้า สิทธิจะเข้าไปแสวงหาสู่สังฆกรรม แล้วเรามาหาความจริงๆ กันอยู่นี้ ความจริงโลกๆ ความจริงแบบนี้ความจริงแบบประชาสัมพันธ์ ความจริงแบบสติ ความจริงแบบยอมรับกันนะ มันไม่ใช่ความจริงจริงแท้ ถ้าเป็นความจริงแท้อันนั้นมันจบสิ้นไป

ฉะนั้น เราอยู่ในโลกอย่างไร อยู่ในโลกที่ว่ามันมีทัศนคติ มันมีความรู้สึกนึกคิดร้อยแปด แล้วต่างคนต่างก็มีสติปัญญาทั้งนั้น แล้วถ้าปัญญาของใคร ใครศึกษาสิ่งใดมาก็ถือตัวถือตนว่าสิ่งที่ตัวเองนั้นสำคัญ สิ่งของตัวเองรู้อย่างไร ทีนี้เวลาครูบาอาจารย์ของท่านวางไว้หมดๆ สิ่งใดก็แล้วแต่วางไว้ แต่เดิมนะ มันมีกระแสต่างๆ ร้อยแปดท่านรับฟังไว้ทั้งนั้นนะ แล้วท่านไม่ออกมาพูดเลย แต่กรณีนี้ออกมาพูด

ท่านพูดอย่างนี้ บั้นปลายชีวิตเรา บั้นปลายชีวิต สิ่งที่เราพูดไว้เพื่อประโยชน์กับโลกใบนี้ บั้นปลายชีวิตของท่าน ท่านถึงออกมาพูด ถ้าไม่พูด มันก็ไม่ใช่ประเด็นขึ้นมา แต่ประเด็นขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์กับเราที่นี่แหละ เป็นประโยชน์กับนักปฏิบัติ แต่คนที่เขาไม่เห็นด้วยเขาก็ต้องมีข้อโต้แย้งๆ โต้แย้งนี้โต้แย้งจากมุมมอง โต้แย้งจากความเห็นของเขา แต่ถ้าเป็นความจริงแล้วนะ มันต้องพิสูจน์กันด้วยข้อเท็จจริง เพราะศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งความจริง เอวัง